

שאלה: יש ויכוח גדול בימינו אם טוב הדבר שהבנות לומדות תורה שבעל פה. והרי בגמרא מפורשת (סוטה כ ע"א) וכן ברמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א) שוללים זאת. ועל סמך מה מתירים בימינו דבר זה?

תשובה: כשחז"ל אסרו זאת, לא היתה זאת איסור גורף וכללי ללא יוצאים מן הכלל. הרמב"ם נימק "שרוב נשים" אין דעתן מכוונת להתלמד, ומוציאין דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן". מה פירוש "מוציאין דברי תורה לדברי הבאי"? הרב יוסף קאפח (כתבים, ח"א עמ' 103) ביאר שכאשר רובן של הבנות רואות את סוגי הלימודים שבגמרא בנויים על י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, או ע"י גזירה שוה [=אותה המלה המופיעה גם לענין נושא זה וגם לענין נושא אחר ושונה לחלוטין], או ע"י היקש [=פסוקים הסמוכים זה לזה], שלומדים הלכה אחת מהלכה אחרת הדומה לה, או ע"י ריבוי ומיעוט וכיוצא בזה, תבואנה להקל-ראש בדינים הנלמדים, כי זה לא יסתדר להן לפי הגיון פשטני שיש להן, לפי מבט ראשון. יחשיבו את דברי תורה לדברי הבאי.

ברור שאין כוונת הדבר לומר שיש לכל הבנות גישה שטחית כזו, אלא "רובן". ולכן בספר ה"פרישה" (שנתחבר ע"י תלמיד הרמ"א, בביאורו לטור יורה דעה בסימן רמו ס"ק טו) כותב "אבל אם למדה לעצמה, אנו (רואות) [רואים] שיצאו מהרוב... רוצה לומר אם למדה על מכונה שאינה מוציאה לדברי הבאי. אבל האב אינו רשאי ללמדה דדילמא תוציא דבריה לדברי הבאי? כי הוא אינו יודע מה שבלבה". כלומר, אין להשפיע עליה שתלמד. אבל אם היא עצמה מתנדבת לזה, ובוחרת בזה, מצוה היא עושה.

ביישום למצב דורנו, בת בוגרת הרי לא תירשם לקורס כזה אלא אם כן היא מעוניינת לקבל חכמה זאת. אי אפשר לכפות אותה ללימוד זה. ולדעתי אפשר לדייק זאת גם מלשון חז"ל "כל המלמד את בתו תורה, כאילו מלמדה תיפלות". מדוע לא אמרו "המלמד את אשתו"? אלא מדובר במלמד לצעירה שעדיין לא גיבשה רציניות, עדיין אין לה כובד-ראש לייחס לחז"ל חכמה עמוקה שקיבלו במשך הדורות.

חילוק אחר לימד אותנו הרב שמשון רפאל הירש (בפירושו לדברים יא, יט). חז"ל הורו "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם" דרשו חז"ל "בניכם ולא בנותיכם" (קידושין כט, ב). [=עומק הדיוק הוא מפני שלא כתבה התורה "ולמדתם אותם את זרעכם" ואז היו הבנות בכלל]. לשון "לימוד" הוא למדנות, ההבנה העמוקה. אבל לימוד פשטני מותר ללמדה בכל הלכות התורה. והבאתי לו ראייה מלשון הגמרא בהרבה מקומות "מאי תלמודא?" כלומר מניין לנו להוכיח לימוד עמוק זה? ועוד ראייה שהבאתי לדבריו, כי חז"ל לא דייקו את דבריהם

מהפסוק "שננתם לבניך" (דברים ו, ז), שידרשו "לבניך ולא לבנותיך" והרי הפסוק ההוא בא מוקדם יותר, ומדוע לא דרשו משם? אלא שם מדובר על לימוד בגירסא, "שינון" שטחי יותר לחזור שוב ושוב על אותן הידיעות. אבל "לימוד" הוא עומק התורה, וזאת יש להזהר אם למסור להן [אלא אם כן לפי דברי הפרישה, כבר הבאנו דבריו]. חילוק זה כבר נמצא בט"ז על שו"ע יו"ד רמו ס"ק ד. הרב הירש הזכיר המקור הזה.

סוף דבר, מותר לבנות רציניות ללמוד תורה שבעל פה.